

מראי מקומות - יבמות

צו:

א. ואח"כ בא עליה אחיו שהוא בן ט' שנים ויום א', פוסל על ידו

פרש"י דמיירי כשהיא שוגגת, דאי במזיד, הא קי"ל דביאתו ביאה ונהרגת עליו. וכ' ר' אברהם מן ההר דלא דקדק רש"י בזה, דהא ודאי אינה נהרגת, משום "דלאו אשת הקטן היא", ולשון זה צע"ק, דהא ודאי אשת הקטן היא, ומה שבאמת ק', היינו משום דקי"ל בקדושין (י"ט) דאשת קטן שזינתה אינה חייבת מיתה (ואולי כוונתו דמן התורה אינה אשת הקטן, וכראשונים דס"ל דיבום של הקטן לא מהני כלל מן התורה, וצ"ע סתימת לשונו). אולם כ' דודאי באמת מיירי שהיתה שוגגת, דאם זינתה במזיד, אז תהי' אסורה לבעלה. וכע"ז במהרש"א העיר על רש"י, דאיך שייך לומר שהיא נהרגת, הרי מדאורייתא אינה אשת איש (ולכא' כוונתו כרש"י כאן, ודלא כרש"י בקדושין), אלא דרבנן תקנו כעין דאורייתא, ואם בקדושין דאורייתא תהי' נהרגת בביאה זו, א"כ בביאה דרבנן צריכה להיות עכ"פ אסורה לבעלה.

ב. והשני או חולצת, וכ'

כ' בהג' ראמ"ה דע"כ השני מתייבמת קודם חליצת הראשונה, דהא אח"כ אסור לייבמה, שהרי היא צרת חלוצתו מזיקת בן ט', וכ' הרש"ש שכן היא גירסת הרא"ש, להיפוך מסדר המשנה. וע"ע במרומי שדה שכ' שכן צריך לומר.

ג. ר"ש אומה... וחולץ לשני

פרש"י דיבומי תרוייהו לא, הואיל והיא צרתה במקצת במאמר דרבנן, אתו למימר ב' יבמות מבית א' מתיבמות. וכ' המלא הרועים דדברי רש"י אינם מדוקדקים, דהא לר"ש ספק הוא, וכך צ"ל, דאינו יכול לייבם שניהם משום דדלמא קני, ונמצא דהו"ל ב' יבמות מבית א'. וע"ע בערוך לנר מש"כ בזה.

ד. דהא הכא ליכא צרה, מיחלץ חלצה, יבומי לא מיבמה ויש לע', הרי לכא' כל הגזרה שייכא רק במקום צרה, וא"כ למה באמת אסורה ביבום שלא במקום צרה. וכ' הריטב"א דהאיסור הוא או משום דאשת ב' מתים באמת מן התורה הוא, ולכן גזרי רבנן היכא דאיכא זיקת ב' יבמין, או דגזרי' שלא במקום צרה אטו היכא שיש לה צרה, דכולה חדא גזרה היא [וע"ע בתוס' לעיל (לב. ד"ה מדרבנן) בענין זה].

ה. תנאי היא

כ' הריטב"א בשם הריב"ם דתנא דד' אחין ס"ל דאשת ב' מתים לאו דאורייתא, ולכן כשגזרו חכמים זיקת ב' יבמים, לא גזרו אלא במקום צרה, שלא יבואו לומר דיכול לייבם ב' יבמות הבאות מבית א'. אבל תנא דהכא ס"ל דאשת ב' מתים דאורייתא הוא, ולכן גזרו בזיקת ב' יבמין אטו אשת ב' מתים דאורייתא. עוד פי' דכ"ע ס"ל דאשת ב' מתים מדאורייתא, אלא דנח' בכך, תנא דהכא ס"ל דמשו"ה גזרי' באשה שיש בה זיקת ב' יבמין, אטו אשת ב' מתים, ותנא דד' אחין ס"ל דאף דאשת ב' מתים דאורייתא, מ"מ לא שכיח היא, ולכן לא גזרו בשבילה בלבד אלא במקום שיש צרה, וא"כ יש סברא לגזור גם משום זה.

ו. הדר איקפד טפי, אמר חברותא נמי

פי' המהרש"א, דס"ל לר' יוחנן שאין לדמות כעס בין חברים לכעס מהרב על התלמיד. דהיינו, אה"נ, ודאי חברים כר"א ור' יוסי אין להם להתרגז בדבר הלכה, וכמו שאמרנו בריש מכלתין, דב"ש וב"ה חיבה וריעות נהגו בין זה לזה. אבל כשתלמיד של אדם עושה שלא כהוגן, ודאי יש לכעוס עליו.

ז. אף ר"א תלמידך, יושב ודרוש סתם,

והכל יודעים כי שלך היא

הק' המהרש"א, מהי הראי' מיהושע, הרי בזמן יהושע לא הי' משיהו אחר שהי' שייך לומר שיהושע למד ממנו, וא"כ ודאי הכל למד ממושה, משא"כ ר"א, יכולין לומר שלמד מרב אחוה. וכ' דלכך הביאה הגמ' קרא דכתוב דכל מה שיהושע לימד לכלל ישראל, הכל הי' ממושה, אף דודאי לא הי' שייך להסתפק דאולי למד ממשיהו אחוה, אבל מ"מ הי' שייך לומר דאפשר דהוסיף דברים משלו, ולכן העיד עליו קרא דהכל משלו הי'. ואף דלא אמר בפירוש ששמע הכל ממושה, מ"מ הכל יודעים דמסתמא כל מה שאמר ממושה הי', אם לא אמר בפירוש שאיזה דבר אמר מעצמו. וא"כ י"ל דה"ה בדר"א, הא ודאי הכל מבינים דסתם כל מה שאמר ר"א, הכל הוא מרבו המובהק ר' יוחנן, שאין להם לצדד דאולי מאחר הי', דא"כ הו"ל כן בפירוש.